

**VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV
VOJENSKÝ HISTORICKÝ ARCHÍV
BRATISLAVA**

Fond č. 1042

**Tylová záloha lietadiel (VÚ 8050)
Kuchyňa**

1953 - 1963

Inventár

Bratislava 2016

Ing. Milan Ondruš

Obsah

Úvod.....	3
Vývoj pôvodcu registratúry.....	3
Vývoj registratúry v období existencie	4
Využitie archívnych záznamov	5
Inventár.....	6
Menný register.....	9
Miestny register.....	10
Vecný register.....	11
Skratky.....	12
Odporúčaná literatúra:.....	17

Ú v o d

Prvé údaje o posádke Kuchyňa sú z roku 1918, o existencii letiska hovoria správy o vytvorení leteckej strelnice a tábora v Malackách z roku 1922.

"Ikarové bez legend a báji" od autora Oldřicha Doubka - hovorí o rozsiahlej vojenskej strelnici, slúžiacej na cvičné bombardovanie a ostrú strelbu z lietadiel. *"Bol to priestor s voľne rastúcim lesným porastom a mnohými čistinami a cestami, asi 12 km dlhý a 7 km široký. Tiahol sa od Malaciek na východ, severnou časťou k obci Rárbochu (Rohožníku), južnou časťou k obci Kuchyňa. So strelnicou susedilo letisko."*

Vývoj pôvodcu registratúry

Tylová záloha lietadiel (VÚ 8050) vznikla v roku 1952 s veliteľstvom v Kbeloch pri Prahe. Na začiatku existencie útvar tvoril len technický personál (71 osôb) a mužstvo zabezpečujúce úlohy stráže (78 osôb). Útvar mal vo výzbroji bojové lietadlá B-33 (Il-10) doplnené malým počtom stíhačiek S-102 (MiG-15).

V rokoch 1955 až 1957 malo vojenské teleso aj vrtuľové lietadlá S/CS-199. Dňom 1.4.1955 bol útvar redислоvaný z Kbel do Prešova a následne v auguste 1959 došlo k premiestneniu Tylovej základne lietadiel do Kuchyne, kde zostala až do svojho zrušenia.

Útvar po jeho presune do Prešova zabezpečovala 12. čata pozemného zabezpečenia navigácie, reorganizovaná dňom 1.10.1958 na 12. rotu pozemného zabezpečenia navigácie. Po redisklokácii zálohy lietadiel do Kuchyne jej činnosť zabezpečoval 15. prápor pozemného zabezpečenia navigácie, zabezpečujúci doposiaľ letovú činnosť Leteckej strelnice v Kuchyni. Išlo pravdepodobne o zaistovanie letovej činnosti lietadiel rôznych útvarov čs. vojenského letectva, ktoré na letisku Malacky dočasne plnili výcvikové úlohy. Koncom marca 1957 bolo v útware uložených 180 bojových, 1 dopravné, 2 spojovacie a 14 cvičných lietadiel. V roku 1960 do vybavenia útvaru boli zaradené 4 lietadlá MiG-15, nachádzalo sa 87 kusov lietadiel Il-10, 17 lietadiel Il-10 U a 1 kus L-60.

Tylová záloha lietadiel (VÚ 8050) ukončila svoju činnosť 30.8.1963 a dňom 1.9.1963 zlúčením s Leteckou strelnicou Kuchyňa (VÚ 4562) a 15. práporom pozemného zabezpečenia navigácie Kuchyňa (VÚ 9677) do nového vojenského útvaru – Výcvikovej základne letectva Kuchyňa (VÚ 4562). Výcviková základňa letectva Kuchyňa (fond 2467) bola po rozdelení ČSFR prevzatá z čs. armády do Slovenskej armády dňom 1.1.1993.

Časová os vývoja útvaru

- od marca 1953 ako VÚ 8050 - Tylová záloha lietadiel v posádke Kbely pri Prahe (ČR) – TR č. 01/53,
- podľa TR č. 037/1955 je útvar v novembri 1955 premiestnený do Prešova,

- denným rozkazom č. 93/1959 je od augusta 1959 dislokovaný v posádke Kuchyňa,
- dňom 1.9.1963 sú zlúčené útvary Tylová záloha lietadiel Kuchyňa, Letecká strelnica Kuchyňa a 15. prápor pozemného zabezpečenia letectva Kuchyňa a zreorganizované do nového útvaru (f.2467) **Výcviková základňa letectva Kuchyňa** - č.j. 0036188/1963 vel. 7. armády (f.01348 – 2/68, zl. 18/3-3).

Velitelia TZL: - škpt. Let. Štefan Zúber

- mjr. František Cyprich
- kpt. Ján Jiřík
- mjr. Ondrej Bunta
- mjr. Jindřich Vávra
- kpt. Salák Štefan
- pplk. Jozef Škorvánek

Vývoj registratúry v období existencie

Spisová a archívna služba v armáde sa riadila rezortnými predpismi a nariadeniami, kde hlavným predpisom bol Adm-1-1 (Spisová a archívna služba v ČSLA). Štruktúra archívov a systém využívania archívnych dokumentov umožňoval odovzdávať do archívov ČSLA aj písomnosti obsahujúce utajované skutočnosti. Sprístupnenie takýchto nosičov informácií širokej odbornej a laickej verejnosti bolo umožnené až rozkazom ministra obrany SR č. 38/2004, ktorým boli odtajnené archívne záznamy vzniknuté z činnosti organizačných zložiek armády dislokovaných na Slovensku z rokov 1945 až 1992 (vo VHA Bratislava sú uložené do roku 1970 a vo Va-centrálnej registratúre Trnava roky 1971 až 1992). Vzhľadom k veľkému množstvu písomného materiálu (12 tis. škatúl) je vyznačenie odtajnenia vykonávané až pri poskytovaní požadovaného dokumentu žiadateľovi.

Spisový materiál bol po uzatvorení odovzdávaný spisovňou Tylovej zálohy lietadiel do Archívu ČSLA Olomouc, kde bol vykonávaný výber dokumentov a skartačné konania podľa platného skartačného poriadku a plánu. Vybrané dokumenty boli odovzdané na trvalé uloženie do VHA Praha, odkiaľ boli pri delimitácii po rozdelení Českej a Slovenskej federatívnej republiky prevzaté do VHA Bratislava.

V rámci fondu TZL Kuchyňa je spracovaný spisový materiál a rozkazy z rokov 1953 až 1963.

Vo fonde sa nachádzajú rozkazy Technickej základne Kuchyňa z rokov 1953 – 1958 a rozkazy 1.základne Prešov z rokov 1956 – 1958. Z obdobia rušenia útvaru sú uložené odtajnené rozkazy č. 22 – 32 z roka 1963 Výcvikovej základne letectva Kuchyňa.

Využitie archívnych záznamov

Po spracovaní má fond Tylová záloha lietadiel Kuchyňa 4 škatúle písomného materiálu. Pri spracovaní boli dokumenty zaradené do podskupín s ohľadom na rok vzniku písomnosti. Dokumenty sú spracované v slovenskom alebo českom jazyku.

Spracované dokumenty môžu osloviť široký okruh bádateľov, ktorí sa zaoberajú vojenskými dejinami Slovenska, vývojom letectva v armáde a vplyvom politického systému na budovanie ozbrojených síl.

Pre uľahčenie orientácie slúžia abecedne spracované registre - menný, miestny a vecný.

Nakoľko pri spracovaní dokumentov boli použité skratky bežné len v podmienkach armády a bez ich ovládania môžu byť poskytované informácie nezrozumiteľné, je v inventári spracovaný prehľad použitých skratiek s ich významom.

Inventár je členený podľa tematických celkov s príslušným inventárnym číslom. Na konci tematického celku je vyznačené uloženie dokumentov v príslušnej škatuli.

Pri požiadavke na štúdium je potrebné uviesť názov fondu, číslo inventárnej jednotky, číslo škatule a číslo písomnosti (ak je požadovaná jednotlivina a je číslo písomnosti uvedené). V zásade sa predkladá na štúdium celá inventárna jednotka.

V publikácii pri citovaní archívneho dokumentu uvádzajte názov archívu, značku fondu, inventárne číslo a číslo písomnosti, napr. „*VHA Bratislava, f. TZL Kuchyňa, i. č.5, č.213*“.

I n v e n t á r

rok 1954

Odtajnené písomnosti!

1. Mimoriadne udalosti:

Hlásenie o dopravnej nehode v Prahe na Kbelskej ceste, kde zahynul slob. Ladislav Vašík - príslušník útvaru.
Šk.č. 1, 1 zl.

rok 1955

Odtajnené písomnosti!

2. Prevzatie majetku:

Zápis o prevzatí hangárov na letisku Stichovice pre potreby útvaru.
Šk.č. 1, 1 zl.

rok 1956

Obyčajné písomnosti!

3. Mimoriadne udalosti:

Zápis z výpovede o zranení občianskeho zamestnanca Ferdinanda Vorálka.
Šk.č. 1, 1 zl.

Odtajnené písomnosti!

4. Administratíva:

Zápis o odovzdaní a prevzatí funkcie vedúceho tajnej spisovne v Tylovej zálohe lietadiel, veliteľstvo Prešov.
Šk.č. 1, 1 zl.

5. Mimoriadne udalosti:

Vyšetrovací zápis havárie lietadla B-33 evidenčné číslo 2650 na južnom okraji obce Kostelec na Hané, pilot por. Jiří Ent, pri nácviu bojových zákrut (fotodokumentácia havarovaného lietadla).
Šk.č. 1, 1 zl.

rok 1958

Odtajnené písomnosti!

6. Personálie:

Zápis o odovzdaní a prevzatí útvaru Tylovej zálohy lietadiel a jej podriadenej 12.roty pozemného zabezpečenia navigácie pri zmene veliteľa útvaru – odovzdal pplk. František Cyprich kapitánovi Jánovi Jiříkovi..
Šk.č. 1, 1 zl.

7. Rozkazy - odtajnené:

Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1953	- č. 1 – 15
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1954	- č. 1 – 30
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1955	- č. 1 – 49 + č. 31, 32
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1956	- č. 1 – 99
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1957	- č. 1 – 54
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1958	- č. 1 – 49
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1959	- č. 1 – 62
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1960	- č. 1 – 39
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1961	- č. 1 – 30
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1962	- č. 1 – 35
Tajné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1963	- č. 1 – 21
Tajné rozkazy veliteľa VZL	-	r. 1963	- č. 22 – 32
Zvláštne rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1960	- č. 1 – 4
Zvláštne rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1961	- č. 1 – 2
Zvláštne rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1962	- č. 1
Zvláštne rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1963	- č. 1 – 2
Zvláštne rozkazy veliteľa VZL	-	r. 1963	- č. 1

Šk.č. 1, 5 zložiek (ročník 1953 – 1957)
Šk.č. 2, 12 zložiek (ročník 1958 – 1963, 1963, 1960-1963, 1963)

8. Rozkazy - neutajované:

Denné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1957	- č. 1 – 76
Denné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1958	- č. 1 – 82
Denné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1959	- č. 1 – 181
Denné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1960	- č. 1 – 249
Denné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1961	- č. 1 – 255
Denné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1962	- chýbajú
Denné rozkazy veliteľa TZL	-	r. 1963	- č. 1 – 257

Šk.č.3, 3 zložky - ročník 1960, 1961, 1963 (č.1-150)
Šk.č. 4, 1 zložka - ročník 1963 (č.151 – 257)

9. Rozkazy - neutajované:

Denné rozkazy veliteľa Technickej základne Kuchyňa	-	r. 1953 - č. 1 – 152
Denné rozkazy veliteľa TZ	-	r. 1954 - č. 1 – 96
Denné rozkazy veliteľa TZ	-	r. 1955 - č. 1 – 65
Denné rozkazy veliteľa TZ	-	r. 1956 - č. 1 – 208
Denné rozkazy veliteľa TZ	-	r. 1957 - č. 209 – 214
Denné rozkazy veliteľa TZ	-	r. 1957 - č. 1 - 49
Denné rozkazy veliteľa TZ	-	r. 1957 - č. 50 – 297
Denné rozkazy veliteľa TZ	-	r. 1958 - č. 1 – 46
Denné rozkazy veliteľa 1.základne Prešov	-	r. 1956 - č. 119 – 129
Denné rozkazy veliteľa 1.z	-	r. 1957 - č. 1 – 48
Denné rozkazy veliteľa 1.z	-	r. 1958 - č. 1 – 18
Šk.č.4, 2 knihy - ročník 1953 – 1958 (veliteľa TZ Kuchyňa)		
Šk.č. 4, 1 kniha - ročník 1956 - 1958 (veliteľa 1.základne Prešov)		

Menný register

Priezvisko meno vzťah k armáde inventárne číslo

C

Cyprich František pplk. 6,

E

Ent Jiří por. 5,

J

Jiřík Jan kpt. 6,

V

Vašík Ladislav slob. 1,

Vorálek Ferdinand zamestnanec 3,

Miestny register

Názov inventárne číslo

K

Kostelec na Hané (ČR) 5,

P

Praha (ČR) 1,

Prešov 4,

S

Stichovice (ČR) 2,

V e c n ý r e g i s t e r

<i>Výraz</i>	<i>inventárna jednotka obsahujúca výraz</i>
dopravná (letecká) nehoda	1, 5,
odovzдание funkcie	4, 6,
prevod majetku	2,
úraz	3,

Skratky

<u>Skratka</u>		<u>plné znenie</u>
2VO	-	2.vojenský okruh
3. 5RP	-	tretí päťročný plán
ABF	-	armádny bytový fond
abs.	-	absolvent VKVŠ
AOZ	-	Automobilový opravárenský závod
ATU	-	automatická telefónna ústredňa
AU	-	Automobilové učilište
b. j.	-	bytová jednotka (byt)
bPS	-	brigáda pohraničnej stráže
CO	-	civilná obrana (ochrana)
COK	-	civilná obrana kraja
COOK	-	civilná obrana okresu
ČSD	-	Československé štátne dráhy (železnica)
ČSLA	-	Československá ľudová armáda
ČSSR	-	Československá socialistická republika
DA	-	dom armády
des.	-	desiatnik
DN	-	dopravná nehoda
DOV	-	doplňovacie okresné veliteľstvo (neskôr OVS)
DŠ	-	dierny štítok
DZ	-	delostrelecká základňa
FVZ	-	filtračné vzduchotechnické zariadenie
GR	-	generálne riaditeľstvo
HPS	-	hlavná politická správa
HZ (HS)	-	hospodárska zmluva
CHL	-	chemické laboratórium
CHZJD	-	Chemické závody Juraja Dimitrova
IU	-	Intendančné učilište
IZ	-	investičný zámer

<i>Skratka</i>	<i>plné znenie</i>
JRD (JZD) -	jednotné roľnícke družstvo
JÚ -	jadrový úder
JZ -	jadrové zbrane
Kčs -	Koruna československá (peňažná mena)
KCHL -	kádovo-chemické laboratórium
KNV -	krajský národný výbor
KO -	krajská organizácia, kádrové (personálne) opatrenie
KP -	kritická pripomienka
KR -	kádrový (personálny) rozkaz
KSČ -	Komunistická strana Československa
KSS -	Komunistická strana Slovenska
KSVD -	krajská správa vojenskej dopravy
k. ú. -	katastrálne územie
KV -	krajský výbor
KVS -	krajská vojenská správa
KVUSS -	krajská vojenská ubytovacia a stavebná správa
LPH -	letecké pohonné hmoty
LTU -	Letecké technické učilište
LZ -	lesný závod
ME -	mechanizovaná evidencia (budov a stavieb)
MNB -	ministerstvo národnej bezpečnosti
MNO -	ministerstvo národnej obrany
MNV -	miestny národný výbor
MS -	muničný sklad
MsNV -	mestský národný výbor
MV -	ministerstvo vnútra
NOCO -	náčelník odboru civilnej obrany
N OS -	náčelník oblastnej správy
n. p. -	národný podnik
NVMB -	Národný výbor mesta Bratislavy
NV -	národný výbor
NŠ -	náčelník štábu
OBD -	okresné bytové družstvo
OHEO -	okruhový hygienicko-epidemiologický oddiel
ONV -	okresný národný výbor
OP -	ochranné pásmo
OR -	obyčajný rozkaz
OSP -	okresný stavebný podnik
OSV -	okruhový sklad výstroja
OÚVO -	Obvodný úrad Vojenského obvodu

<i>Skratka</i>	<i>plné znenie</i>
OVIS	- oblasťná vojenská investičná správa
OVS	- okresná vojenská správa
OZ	- odevné závody
OZS	- okruhový zdravotnícky sklad
OŽS	- okruhový ženijný sklad
PBH	- podnik bytového hospodárstva
PDS	- pokusná delostrelecká strelnica
PIV	- plán investičnej výstavby
plo	- protiletadlový oddiel
plrp	- protiletadlový raketový pluk
PMS	- posádkový muničný sklad
PNJZ	- priestor nasadených jadrových zbraní
PRH (PZH)-	pomocné roľnícke hospodárstvo (zemědělské)
PR	- prezident republiky
prpzn	- praporek pozemného zabezpečenia navigácie
PS	- pohraničná stráž, (posádková strelnica, pechotná strelnica)
PSP (PS)	- posádková správa
PSB	- posádková správa budov
PÚ	- projektová úloha
PVOS	- protivzdušná obrana štátu
PVŠ	- protivzdušná ochrana štátu (PVS)
PVT	- pracovisko výpočtovej techniky
RCA	- rezortná cieľová analýza
RL	- rádioreleové (stanovište)
RLS	- releová stanica, releové stanovište
RNM	- rozkaz námestníka ministra
RMNO	- rozkaz ministra národnej obrany
RP	- riaditeľstvo podniku
rtpr	- rádiotechnický praporek
RTU	- rádiotechnický uzol
SA	- Sovietska armáda
SAV	- Slovenská akadémia vied
SB	- správa budov
Sb. z. a nar. -	Zbierka zákonov a nariadení
slmpr	- cestný (silniční)mostný praporek
slob. (svob.) -	slobodník
SOR	- Slovenská odborová rada
SOZ	- Stredoslovenská operačná zóna
spojpr	- spojovací praporek
SPZ	- stále poplachové zariadenie (sieť posádkového zvolávania)
SSD	- správa strednej železnice (dráhy)
SSR	- Slovenská socialistická republika

<i>Skratka</i>	<i>plné znenie</i>
SU	- Spojovacie učilište, spojovací uzol
SÚP	- stavebný územný plán
SVOD	- správa vojenských obytných domov
ŠAS	- škola automobilových špecialistov
ŠaV	- školenie a výcvik
ŠM	- štátny majetok (poľnohospodársky podnik)
ŠTK	- štáb kraja
ŠTM	- štáb mesta
ŠTOK	- štáb okresu
TAS	- tanková a automobilová služba
t. č.	- toho času
TOO	- technicko-organizačné opatrenia
TOV	- technická opravovňa vozidiel
tp	- tankový pluk
TR	- tajný rozkaz
TSC	- tanko-strelecké cvičisko
TZ	- technická základňa
TZL	- tylová záloha lietadiel
ÚNV	- ústredný národný výbor
ÚO KSČ	- Útvarová organizácia Komunistickej strany Československa
UPVO	- útvar protivzdušnej obrany
USO	- ubytovacie a stavebné oddelenie V2VO
USS	- ústredná stavebná správa
ÚV	- ústredný výbor
UVÚ	- ubytovací a výrobný úsek
UVZ	- učebno-výcviková základňa
V2VO	- Veliteľstvo 2. vojenského okruhu
VCO	- veliteľ civilnej obrany
VCOK	- veliteľ civilnej obrany kraja
VČS	- výročná členská schôdza
VB	- verejná bezpečnosť (polícia)
VDR	- Vietnamská demokratická republika (Vietnam)
VKVŠ	- vojenská katedra vysokej školy
vl. nar.	- vládne nariadenie
VLM	- vojenské lesy a majetky (národný podnik)
VLRZ	- vojenské liečebné a rekreačné zariadenia
VLU	- Vyššie letecké učilište
VMS	- vojenské meracie stredisko
VOD	- vojenský obytný dom
voj.	- vojak
VOZ	- vojenský opravárenský závod, vojenský odznak zdatnosti
VPS	- veliteľstvo pohraničnej stráže

<i>Skratka</i>	<i>plné znenie</i>
v zál.	- v zálohe
VPÚ	- Vojenský projektový ústav
VS	- vojenská stráž, veliteľské stanovište
VSb	- vojenská správa budov
VSLOZ	- Východoslovenská operačná zóna
VSS	- vojenská stavebná správa
VSÚ	- vojenský stavebný úrad
VŠJŽ	- Vojenská škola Jána Žižku
VŠP	- Vysoká škola poľnohospodárska
VUS	- Vojenský umelecký súbor
VÚ	- vojenský útvar
VVP	- vojenský výcvikový priestor
VVVO	- Veliteľstvo Východného vojenského okruhu
VZ	- Vojenská zotavovňa
VZK	- Vojenská závodná kuchyňa
zákl. sl.	- základnej služby
Zb.	- zbierka (zákonov)
ZSLOZ	- Západoslovenská operačná zóna CO
Zs	- Západoslovenský (kraj, výbor,...)
ZSSR	- Zväz sovietskych socialistických republík (SSSR)
ZVH	- zlepšovateľské a vynálezcovské hnutie
ZVL	- Zárody valivých ložísk
ZVP	- zástupca veliteľa pre politické veci (politruk)

Odporúčaná literatúra:

1. Bílek, J. a kol.: Vojenské dejiny Československa V. diel (1945-1955) Naše vojsko 1989, Praha
2. Štaigl, J., Štefanský, M.: Vojenské dejiny Slovenska, VI. zväzok (1945-1968), Magnet Press, Slovakia s.r.o. 2007
3. Vojenská história, časopis pre vojenskú históriu, múzejníctvo a archívniectvo, VHÚ Bratislava
4. Buzalka, J.: História civilnej ochrany na našom území, skriptá 2012, ISBN: 978-80-8054-527-7
5. Ondruš, M.: Štáb civilnej obrany Stredoslovenského kraja – inventár 2015
6. Ondruš, M.: Štáb civilnej obrany Západoslovenského kraja – inventár 2015
7. Ondruš, M.: Štáb civilnej obrany Východoslovenského kraja – inventár 2016
8. Ondruš, M.: Štáb civilnej obrany Slovenska „SSR“ Bratislava – inventár 2016
9. Ondruš, M.: 6. prápor CO Malacky – inventár 2016
10. Ondruš, M.: Letecká strelnica Kuchyňa - inventár 2015
11. Ondruš, M.: Veliteľstvo 4. oblasti Bratislava – inventár 2002
12. Ondruš, M.: Veliteľstvo „Východ“ - inventár 2008

www.vhu.sk

www.valka.cz

www.vojenstvi.cz

<http://www.build.gov.sk/mvrrsr/index.php?id=1&cat=283>

<http://www.minv.sk/?civilna-ochrana>

Názov fondu:	Tylová záloha lietadiel Kuchyňa
Kód fondu:	1042
Roky:	1953 - 1963
Značka fondu:	TZL Kuchyňa
Počet archívnych škatúl:	4
Fond usporiadal:	Ing. Milan Ondruš
Inventár spracoval:	Ing. Milan Ondruš
Inventár napísal:	Ing. Milan Ondruš
Počet výtlačkov:	6
Rok vydania:	2016
Schválil:	Mgr. Peter Kralčák, PhD.